

Hułas, Magdalena

Udział Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej w XIX Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych, Oslo, 11-12 sierpnia 2000

Dzieje Najnowsze 32/4, 281-283

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Udział Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej w XIX Międzynarodowym Kongresie Nauk Historycznych, Oslo, 11-12 sierpnia 2000

Od 6 do 13 VIII 2000 odbywał się w Oslo XIX Międzynarodowy Kongres Nauk Historycznych. Dwa ostatnie robocze dni Kongresu poświęcone były spotkaniom organizacji afiliowanych. Jedną z nich jest Międzynarodowy Komitet Historii II Wojny Światowej (ICHSWW), który przygotował na Kongres konferencję „The Second World War in the XXth century history”. Ponadto w trakcie Kongresu odbyło się posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego ICHSWW.

Międzynarodowy Komitet Historii II Wojny Światowej starannie przygotował się do wystąpienia w Oslo, korzystając z doświadczeń Kongresu poprzedniego (Montreal, 1995). Podobnie jak wówczas i tym razem udało się ICHSWW (jako jedynemu Komitetowi afiliowanemu) opublikować i upowszechnić referaty jeszcze przed konferencją. Wydane one zostały w specjalnym numerze „Bulletin of the International Committee for the History of the Second World War” (nr 30/31, 2000, ss. 333). Tak więc w trakcie samego kolokwium referaty nie były przedstawiane przez autorów w całości, tylko prezentowane zbiorczo przez *rapporteur*a, a następnie referenci mieli po 10 min. na przedstawienie głównych tez. Dzięki takiemu rozwiązaniu więcej czasu można było poświęcić na dyskusję, co zgodnie uznane zostało za duży plus konferencji zorganizowanej przez ICHSWW.

Na konferencję przygotowanych zostało 14 referatów. Zgrupowane one zostały w dwóch sekcjach tematycznych: „National and International Dimensions of the War” i „The Legacy of the War in a Long-Term Perspective”. W pierwszej z nich znalazły się następujące teksty: Oleg A. Rzeszewski i Michaił Ju. Miagkow (Rosja), *The End of the Grand Alliance. New Documents and Materials*; David Dilks (Wielka Brytania), *The Bitter Fruit of Victory: Churchill and an Unthinkable Operation, 1945*; Magdalena Hułas (Polska), *Between Self-Determination and Subordination. The Smaller Powers of East-Central Europe in the Policy of the Big Three*; Péter Sipos (Węgry), *New Conditions for the Development of Hungarian Society Before and During the Second World War (1938-1945)*; Claudia Kuretsidis-Haider, Hans Hautmann (Austria), *Judicial Crimes as an Instrument of Internal Warfare and Subject of Post-War Justice in Austria. A Comparison of WW I and II*; Tomoyoshi Hirai (Japonia), *The Bomb, the People and the Media*; Shi Ping (Chiny), *The Sino-American Relationships in World War II: September 1940-May 1943*. W sekcji drugiej umieszczono następujące referaty: Mark Seaman (Wielka Brytania), *A Fourth Arm — Some Aspects of the British Experience of Special Forces and Irregular Warfare During and After the Second World War*; Bozo Repe (Słowenia), *The Place of the Second World War in the Internal Evolution of Post-War Slovenia and Yugoslavia*; Li Dianren

(Chiny), *The Victory of World War II and Post-War World Peace and Development*; Takashi Saito (Japonia), *Current Views of World War II in Japan*; Mark A. Stoler (USA), *The Second World War in American History and Memory*; Jorg Echternkamp (Niemcy), *La Seconde Guerre mondiale et la „Wehrmacht“ dans la mémoire culturelle de l'après-guerre allemand (1945-1955)*; Pieter Lagrou (Francja), *Historiographie de guerre et historiographie du temps présent: cadres institutionnelles en Europe occidentale (1945-2000)*.

Ponadto w numerze specjalnym biuletynu zamieszczono dwa eseje bibliograficzne: Margarete Piesche, Gerhart Hass, Werner Rohr (Niemcy), *World War II in the Historiography of the GDR. A Selected Bibliography* oraz Dick Van Galen Last (Holandia), *The Second World War Revisited. New Perspectives on the Eve of the 21st Century? Literature. 1995-2000*. Nie były one wprawdzie przedmiotem obrad, ale warto zwrócić na nie uwagę, zwłaszcza na tekst Van Galen Lasta. Autor ten, pracownik amsterdamskiego Netherlands State Institute for War Documentation, od wielu już lat współpracuje z ICHSWW, przygotowując rzeczowe, dobrze skonstruowane i instruktywne opracowania nt. najnowszych i najbardziej znaczących prądów badawczych i charakterystycznych dla nich publikacji. Z takim właśnie tekstem mamy do czynienia i tym razem.

Obradom sekcji pierwszej przewodniczył Gerhard Hirschfeld (Niemcy), *rapporteur* był Hans Blom (Holandia); sekcję drugą prowadził David Dilks, a funkcję *rapporteura* pełnił Pieter Lagrou. Przebieg obrad obydwu sekcji i kierunki podjętej dyskusji zdają się wskazywać na dwie tendencje zaznaczające się w badaniach nad dziejami drugiej wojny światowej. Po pierwsze, znacznie poszerzył się zakres chronologiczny prowadzonych badań. Druga wojna światowa w coraz mniejszym stopniu jest traktowana jako wydarzenie zamknięte latami 1939-1945, a coraz częściej umieszczana w szerszym kontekście. Jej historycznego oglądu dokonuje się w rozleglejszej perspektywie czasowej, ujętej datami 1918 i 1989, a badacze w sposób kompleksowy traktują przyczyny, przebieg i następstwa konfliktu. Po wtóre, odnotować można wyraźne odejście od problematyki politycznej i od tzw. historii zdarzeniowej. Coraz wyraźniej zainteresowania badaczy dziejów drugiej wojny światowej przesuwają się w kierunku tematyki społecznej, kulturalnej, a nawet psychologicznej, coraz częściej również historycy sięgają do obszarów innych dziedzin (np. prawa), a badania mają charakter coraz bardziej interdyscyplinarny. Szczególnym zainteresowaniem w trakcie tego Kongresu cieszyły się badania nad pamięcią zbiorową, co można było zaobserwować nie tylko w czasie obrad ICHSWW, ale również np. w trakcie specjalnie tej tematyce poświęconej sesji „Memory and Identity. How Do Societies Construct and Administer Their Past?”. Jeśli chodzi natomiast o tematy, których zabrakło podczas obrad Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej, to uwagę zwróciła nieobecność w prezentowanych referatach tematyki Holocaustu oraz tak często gdzie indziej poruszanej ostatnio problematyki porównań nazizmu i komunizmu.

Jak już wspomniano, poza konferencją ICHSWW w czasie Kongresu odbyło się również posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego ICHSWW. Zgodnie ze statutem Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej posiedzenia takie mają miejsce raz na pięć lat, właśnie przy okazji Międzynarodowych Kongresów Nauk Historycznych. W roku bieżącym posiedzenie to było szczególnie ważne, planowane były bowiem zasadnicze zmiany w pracach ICHSWW. Z pełnionych w Biurze funkcji rezygnowali dotychczasowi: przewodniczący (D. Dilks), sekretarz generalny (Henry Rousso, Francja) oraz skarbnik (Peter Romijn, Holandia). Zadaniem Zgromadzenia Ogólnego było nie tylko dokonanie wyboru nowych władz, ale również przyjęcie ustaleń dotyczących przyszłości Biura (jego charakteru, struktury,

ŻYCIE NAUKOWE

zakresu, w jakim poszczególne komitety narodowe będą reprezentowane w Biurze). W wyniku dyskusji zdecydowano odłożyć ostateczne decyzje dotyczące planowanych zmian na później. Ograniczono się do wyboru nowego Komitetu Wykonawczego Biura (przewodniczący — G. Hirschfeld, sekretarz generalny — P. Lagrou, skarbnikiem pozostał P. Romijn); przyjęto również w skład Biura przedstawicieli tych komitetów narodowych, które są czynnymi członkami ICHSWW i regularnie opłacają składki członkowskie. (Polska Komisja Historii I i II Wojny Światowej spełnia obydwie te warunki i nadal jest reprezentowana w Biurze ICHSWW.) Zwrócono również uwagę na konieczność takiego planowania prac Komitetu, aby nie tracił on łączności z głównym nurtem badań historycznych. Ponieważ jednym z ważniejszych zadań ICHSWW będą przygotowania do kolejnego XX Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych (Sydney, 2005), podkreślono znaczenie takiego wyboru tematyki następnej konferencji, która zainteresowałaby szersze grono historyków, również takiej, by kolejny specjalny numer biuletynu ICHSWW był bardziej jednorodny tematycznie. Zwrócono też uwagę na konieczność podjęcia wysiłku zmierzającego do zmian w porządku obrad Kongresów, tak by prace komitetów afiliowanych były włączane w jego główny nurt, a nie — jak dotychczas — z niego wydzielane.

Magdalena Hulas
Warszawa